

ספרוי — אוצר החסידים — ליבאָויטש

קונטראס
בעניין
**מקדש מעט
זה בית ר宾נו שבבבל**

מכבוד קדושת

אדטוּר מנחם מענדל שליט"א

שני אורים אחים

מליבאָויטש

יצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

סניף ארה"ק — כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמישת אלפים שבע מאות חמישים ושמים לבריאה

ה' תהא שנת גפלאות בכל

שנת הצדיק להולמת לך אדריכל שליט"א

בס"ד.

פתח דבר

בקשר עם הגדלת ורחבת בית הכנסת ובית המדרש המרכזי דליובאויטש שבליובאויטש ("770") - הנקו מוציאים לאור קונטראס בענין "מקדש מעט זה בית רביינו שבבבל", מшибחות כ"ק אדמו"ר שליט"א (בהזדמנויות שונות, ומהם: ש"פ נח תשמ"ז, ש"פ פינחס וכ"ח סיון תנש"א. ועוד).

מערכת "օוצר החסידים"

כ"ף מ"ח היישנ"ב (ה' תהא שנת נפלאות בכל)
שנת הצד"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

"ואהי להם למקדש מעט . . זה בית ריבינו שבבבל"

– עד בית-הכנסת ובית-המדרשה המרכזית דליובאוזיטש שבליובאוזיטש („770“) –

ומעליה יתרה בלבית הכנסת ובבית המדרש שב„בית ריבינו“ לגבי שאר בתים הכנסתות ובתי מדרשות – כדרשת חז"ל¹: „מאי דכתיבי אהוב ה' שעורי ציון מכל משכנותה יעקב, אהוב ה' שערים המצוינים בהלכה יותר מבתי הכנסתות ובתי מדרשות . . מיום שהרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה“, „דבומן שביהם קיים ה' שם לשכת הגזיות שם יוצאת הלכה פסוקה ע"פ סנהדרין ועמהם ודאי השכינה שרוי, וככשיו שחרב בהם“² קאותן ד' אמות של הלכה . . מקום קבוע שמננו יוצאת הוראה לאנשי העיר³ ולכן גם התפללה היא במקום זה ווקאי⁴ – שזו עניינו של „בית ריבינו“⁵.

ומצד העילי המיוחד דבית הכנסת ובית המדרש שב„בית ריבינו“ לגבי שאר בתים הכנסתות ובתי מדרשות שבבבל, ה"ה מקדש מעט“ העיקרי שנutan הקב"ה לישראל בזמן הגלות תמורה המקדש הגדול שבירושלים.

ב. ויש להביא ראי לחייבי הדרגות ב„מקדש מעט“ – ממי"ש בהתחלה הסוגיא (עד השרת השכינה בישראל בזמן הגלות) בכל מקום שגלו שכינה

(8) ברכות שם.

(9) תהילים פז, ב.

(10) חדא ג' מהרש"א שם.

(11) „כיוון דשמעنا להא . . מיום שהרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד, לא הוות מצילנא אלא היכא דגריסנא“ (ברוכות שם).

(12) עד ובדוגמאות הסנהדרין – „השופט אשר חי“ בימים ההם“ (שופטים יז, ט), „בית דין שבדורך“ (רמב"ם הל' מרמים רפ"ב).

א. על הפסוקי „ואהי להם למקדש מעט בארץ אשר באו שם“ – שם בחוץ לארץ („בארכות אשר באו שם“), במקום ובזמן הגלות, ישנו „מקדש מעט“, מעין ודוגמת „המקדש הגדול אשר בירושלים“, „תניין (שני) לבית מקדשא“⁶ – איתא בגמרא, „אמר רבנן יצחק אלו בתים הכנסתות ובתי מדרשות שבבבל, ר"א אמר זה בית ריבינו“. שבבבל.

ויש לומר, שר"י ור"א לא פligeין, הינו, שם לדעת ר"א נקראים כל בתים הכנסתות ובתי מדרשות שבבבל „מקדש מעט“, וגם לדעת ר"י עיר ושלימות העניין ד„מקדש מעט“ זוא ב„בית ריבינו“:

התואר „ריבינו“ – הוא ע"ש שמלא תורה לתלמידים, ו„בית ריבינו“ (הבית שבו מלמד תלמידים, ובית ריבינו תורה לתלמידיו) – הוא בית מדרש, ובמילא ה"ה גם בית הכנסת (הבית שבו מתכנסים הרב והתלמידים לתפלה), כיוון שהלימוד והתפלה צ"ל בית אחד, כהמשך הסוגיא, „הוא גריינא בבי כניתא“. ⁷

(1) חוקאל אי, טז.

(2) מצו"ד עה"פ.

(3) תרגום יובtan ופרש"י עה"פ.

(4) מגילה כת, א. – ובהמשך הסוגיא דריש עלי בית הכנסתות ובתי מדרשות הפסוק ה"ה מען אתה היה לנו בדור ודור“, „דהינו גם בשאן בית המקדש קיים ה' מעון לנו בבית הכנסת כו“ (חדא ג' מהרש"א). וראה לקמן ס"ח.

(5) רב (פרש"י).

(6) ועוד ג' בברכות ח, א: „לא הוה מצילנא אלא היכא דגריסנא“. וראה פ"י הר"ף מגילה שם. חדא ג' מהרש"א לברכות ומגילה שם. ואכ"מ.

(7) ובת浩ות ה"ה: „לא הואי גריינא אלא בבי כניתא היכא דמצילנא.“

כנסיות ובתי מדרשות שככל העולם שיקבעו בארץ ישראל ובירושלים, מוחבר למقدس, וביחד עם כל בני קבוצי תבל, כמ"ש²⁶, "והבאותים אל הר קדשי ושמחותים בבית תפלאי... כי בית בית תפלה יקרה לכל העמים"¹¹², "נכון יהי" הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונחרנו אליו כל הגוים¹¹³ והלכו עמים רבים¹¹⁴ ואמרו לו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקינו יעקב וירנו מדרכו ונלכה באורתוטוי כי מצין יצא תורה ודבר ה' מירושלים"¹¹⁵, "תורה חדשה מאי תצא"¹¹⁶, תיכף ומיד ממש.

(משיחות ש"פ נח תשמ"ז;
ש"פ פינחס וכ"ח סיוון תנש"א. וכן)

היית לנו בדור ודור", שקיי (גמ) על בתי כנסיות ובתי מדרשות¹⁰⁸, וסומו וחותמו "ויהי נועם ה' אלקינו עליינו גוי" ומעשה ידינו כוננהו", שקיי על השרתת השכינה במשכן (ומקדש)¹⁰⁹.

ויה"ר שעוד לפני הגדלת והרחבה, "בית רבינו שבבבל", יתגלה וירד מן השמים מקדש העתיד, "מקדש אדני-כוננו ידיך"¹¹⁰, בית המקדש השלישי והמשולש (שכולל גם המשכן ובית ראשון ובית שני)¹¹¹, שיתגלה תחילתה ב"בית רבינו שבבבל", שגמ הו"א, "בית מושולש", בית הכנסת (תפליה), בית המדרש (תורה), ובית מעשים טובים (גמילות חסדים), ומשם יחוור לירושלים, ביחד עם כל בתי

(112) ומעין זה גם בסוף זמן הגלות - ש"ב, בית רבינו שבבבל, "יקרה (גמ) לכל העמים", ע"י החסתלות בהפצת הלימוד והקיים דמצאות שנצטו בני נח, כפס"ד הרמב"ם בהל' מלכים ספ"ח.

(113) ישע"ב, ב-יג.

(114) שם נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

(108) כנ"ל העירה 4.

(109) ראה פרש"ע ה"ב, פקודת לט, מג. שמני ט, בג. ועוד.

(110) בשלחו יז, ראה פרש"ע ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(111) ראה זה ג' רכח, א.

השכינה שבשאר בתי כנסיות ובתי מדרשות ("מקום שניך שהיא שורה שם"¹⁹), ויתירה מזה, שישנו מקום מיוחד אחד, יחיד ומיחוד שהוא תמורת המקדש שבירושלים ("המקום אשר יברה ה"²⁰) שבו עיקר השרתת וגילוי השכינה, שכן, לא תימא הכא והכא (בב' כניסחתא דחוץ וביב' כניסחתא דשף ויתיב בנהרdea¹⁵, ולא ומניין הכא זומניין הכא¹⁶);

במקומות אחד דוקא. וענין זה מודגש בשמו של המקום, "ב' כניסחתא דשף ויתיב בנהרdea" - שהפירוש ד'שף ויתיב²¹ הוא "נסע מקדש וישב שם"²¹, הינו, שגilioי השכינה שהי' במקדש בירושלים ולא במקומות אחר, נסע וישב במקומות מיוחדות בבל, תמורת המקדש בירושלים²².

ומזה מובן גם בנגוע ל"מקדש מעט" שבהמשך הסוגיא - שנוסף על כלות העוני ד'מקדש מעט²³ שבבל, "בתיה כנסיות ובתי מדרשות שבבבל", ישנו ה"מקדש מעט" העיקרי תמורת המקדש הגדלן שבירושלים, "בית רבינו שבבבל", "נסע מקדש וישב שם".

ג. ועוד ועicker - שהמלعلا המוחחת ב"מקדש מעט" ד'בית רבינו" נמשכת גם ובכ"ר שאט וביתר עוז, "כשהן עתידין להגאל", שאו (קהמש הסוגיא), "עתידין בתיה כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל":

(19) פרש"ע לעין יעקב שם.

(20) פ' ראה יב, ה. ועוד.

(21) עורך שם (חובא בחד"ג מהרש"א).

(22) ולכן ה"ה גם מקום העיקרי דגilioי התורה, "מקום קבוע שמננו יוצאת הוראה לאנשי העיר", עד ובדוגמת לשכת הגזות שבביהמ"ק. וראה רמב"ן במלחות ספ"ד כתובות: "עicker תורה מימי גלות בנהרdea שם שלגות יכני" ווחරש וטמגר קו".

עמהן, גלו למצרים שכינה עמהן... גלו לבבל שכינה עמהן... בבל היכא אמר אבי בבב' כניסחתא דחוץ¹³ ובב' כניסחתא דשף ויתיב¹⁴ בנהרdea¹⁵, ולא תימא הכא וומניין הכא¹⁶: החידוש ב"שכינה עמהן" (גם בಗלוות) הוא - "גילוי השכינה... במקומות מיוחדות כמו במשכן ומקדש"¹⁷, ומדובר בנהרdea¹⁸ אלא ומניין הכא זומניין הכא¹⁹, שנקראים "מקדש מעט"¹⁸, כהmesh הסוגיא.

ועפ"ז ייל, שבהמשך דברי הגمراה, "בבל היכא... בבב' כניסחתא דחוץ וביב' כניסחתא דשף ויתיב" בנהרdea¹⁹ (בתיה כנסת מיזחדים בבל), מודבר אודות גilioי שכינה באופן נעליה יותר מגilioi

(13) כניסחתא דחוץ קרובה לבית המדרש של עוזרא הסופר למטה מנהרdea (ערוך ערך ש').

וראה לקמן העירה 37.

(14) (שם מקום) ובנהה יכני וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן לקיום מה שנאמר כי רצוי עבדך את אבני²⁰ ואת עפרה יחוננו²¹ (פרש"י ובעין יעקב). ובפרש"ד ר' חד כד, ב: "מקום זה, ושפורטין שררב חזר ולבנה, תמיד התחה שכינה צוין" שם, ויכני²² וגולתו בנאחו נשאו עמהם מאבני ירושלים, עליהם נאמר כי רצוי עבדך את אבני²³. ובערוך שם: "יסודה מאבנים ועפר דאיתיא בהדיינו מבית החקדש... וקירות שף יתיב, כלומר, שנסע מקדש וישב שם".

(15) ובערוך שם: "רב אמר בכנישתא דחוץ ושמואל אמר בכנישתא דשף ויתיב בנהרdea".

(16) היביאו עד הקבלה - ראה לקוטי לוי²⁴ להז"ג ע' רסב.

(17) חד"ג מהרש"א שם. - ומוסיף ש"בגירסת הע"י מיתרי גמי גלו לעילם שכינה עמהן שאמור ושמתי כסאי בעילם, דהינו מקום מיוחד לגilioי שכינה".

(18) ונקראים גם "משכנות" - "אוחב ה' גוי משכנות יעקב", "דריש משכנות בתיה כנסיות ובתי מדרשות שם משכן שכינה שרווי בהם בಗלוות" (ברוכת שם ובחד"ג מהרש"א).

(תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות העבודה בעשור השbianי בחצי כדור התהتون (מהבית שמספרו שבע מאות ושביעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאהז' ע"י דור השבעי, "כל השבעין חביבין"⁹⁷ – שע"ז נעשית הלימודים דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארץ שבעלם, ותיקן ומיד יוסיף אדני שנית ידו גוי ואסף נדיי ישראל גוי", ע"ז ש"פרצת (בגימטריא שבע מאות ושביעים) עליך פרץ", עליה הפרוץ לפנייהם".
ח. ובכל זה ניתוסף הדגשת יתרה בתקופה אחרתה:

העבודה דהפקת התורה והידות והמעינות חוצה מ"בית ריבינו" (ט"ז, 770) הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות באחים חיוטו בעילא דין, יותר מארכבים שנה תשי"ז – תש"ב), באופן ד"נתן ה' לכט פ"א הי"א – בנווג לביהם". ועד"ז בנוגע לביבננס וביהם"ד – ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב).
של פיות פונים בו", יותר מובל שנים (ת"ש – תש"ג), "עד עולם".⁹⁹

(102) לחוק את הבניין ולהגביהו . . שנאמר (תש"י – תש"ב), באופן ד"נתן ה' לכט ולורם את בית אלקינו" (רmb"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"א – בנווג לביהם". ועד"ז בנוגע לביבננס וביהם"ד – ראה רmb"ם הל' תפלה פ"א ה"ב).
(103) נושא על הרחבותו (וכמ"פ) במשך השנים שלפננו".
(104) ועוד להנחת אבן פינה.

(105) עד' ובוגמת בית המקדש – ש"הכל חיין לבנות ולסעד בעצמן ובמונם כו'" (רmb"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).
(106) לאחר סיום וחותם מומור פ"ט: "אשר חרפו עקבות משיחך", "ברוך ה' לעולם Amen".
(107) ע"פ המנהג המקובל מהבעש"ט לומר המומור תהלים המכון במספר שנותיו (ראה אגדות קדרש אדרמו"ר מורה"ץ ע' נג').

(*) בערב ז' אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה להגדרת והרחבת בית הכנסת ובית המקדש דליובאוויטש שבלובאויטש, במעמד ק"ג אדר邈"ר שליט"א, שהנוה ואבן פינה בידיו החק' (ראה השיחה שנארהה בעמנוד זה. וראה גם שיחות ליל הוושיר תשמ"ט). המו"ל.

יחדיו כל מקומות של בתים נסיות שהיו בעזה"²³, "נמצא עתה בגלות . . בית הכנסת הר' הוא מקום המקדש גוף" דלאתעד"²⁴.
ויש לומר, שהיבור הבתי נסיות שבכל ארץ העמים ("מקדש מעט") בבית המקדש דלאתעד היה בהתאם ולפי-עדך תילוקי הדרגות שבניהם – שבתי נסיות המיוחדים שיש בהם מעלה יתרה לגבי שאר בתים נסיות (כמו "בי כנישתא דהוציא ובוי כנישתא דשך ויתיב במקדש נהרא", "בית ריבינו שבבבל") היו קודמים בהיכור לבית המקדש, שהיו מוחברים ממש לבית המקדש (ונגעים ודברים בו ללא הפסק ביןיהם)²⁵, ועל ידם ובאמצעותם היו מחוברים לבית המקדש כל שאר בתים נסיות שבארץ העמים.

ד. ויתירה מזה יש לומר – שהמקדש דלאתעד (ש"בנוי ומשוכל גלה ויבוא מן השמיים²⁶) יתגלה תחילת במקומם "נסע מקדש וישב שם" בזמן הגלות ("בית ריבינו שבבבל"), ושם יועתק למקוםו בירושלים:

השרותת וגליי השכינה בה, "מקדש מעט" העיקרי שבבבל ("נסע מקדש וישב שם") היא גם "כשהן נגאלין" – כמובא בהמשך הסוגיא, שאכן כשהן נגאלין שכינה עמהן, שנאמר²⁷ ושב ה' אלך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושבר, מלמד שהקב"ה שב עמהן ("את שבותך" כמו עם שבותך²⁸) מבין

(27) עד' ובוגמת לשכת הגוית (מקומות מושבם של הסנהדרין) שבביהם"ק – שתשים סנהדרין "אלך המזבח" (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"ט פ"טו). ועוד.

(28) פרש"י ותוס' סוכה מא, ט"א. ועוד.

(29) נזכרים ל. ג.

(30) חדא"ג מהרש"א שם. תניא אה"ת ספ"ו.

הרשאות השכינה בכל מקום שגלו ישראל ע"י ה, "מקדש מעט" ש"בארכות אשר באו שם" (מעין ודוגמת השראת השכינה במקדש שבירושלים) אינה אלא במנן הgalot, אבל לאחריו ש"עטידיין להגאל"²³, "תחזר גilioi שכינה לירושלים ולא תשאר שם במקומות שללו ישראל כבר²⁴, הינו, שלא תהי' השראת השכינה במקומות בחוץ לאرض שעליו עמד ה"מקדש מעט"²⁵, כיוון שה"מקדש מעט" יערק מקום זה ויקבע בארץ ישראל, במקדש הגודל שבבבליים. ולכן, "אמרו במדרשו לעתיד לבוא יהי" ביהמ"ק גודל כירושלים שבשעה זו . . לפ" שבירושים הבניין לעתיד יהי' חוברה לה למקדש ייחדו כל מקומות של בתים נסיות שהו בעזה"²⁴.

וכמורמו גם בפטוק²⁶, והבאותים אל הר קדשי ושמחותם בבית תפלי גוי' יקרא לכל העמים" – ש"ב, בית תפלי" שקאי על בית המקדש דלאתעד, "בעזה"²⁷ בгалות הוא יקרא לכל העמים דהינו בתים נסיות שבכל ארץ העמים שייקבעו לעתיד בא"י מוחבר לבית המקדש"²⁴.

ועפ"ז ניתוסף עוד יותר בגודל המעלת ד"מקדש מעט" – דכיוון ש"בירושים הבניין" לעתיד יהי' חוברה לה למקדש

(23) "מגמות אדום, אבל שנגאלו כבר מגמות בבבל, נשארה גilioi שכינה שם. דהא בזמן אבוי שהי' כמה מאות שנים אחר שנגאלו מכבול ועדין נשארה גilioi השכינה שם בבהכ"ב" (חדא"ג מהרש"א שם).

(24) חדא"ג מהרש"א שם.

(25) ולכן, "בת נסיות שבבבל על תנאי זה עשוין", "כsharp .. מהני התנא . . לאותן שבבבל .. שחרי לעת בא גואל במרחה בימיינו תפצע קדושתך" (תוד"ה בתים נסיות – מגילה כת, ריש ע"ב).

(26) ישע"ז, ג.

(עشر פעמים עשר), שבע מאות, ועד לציירף שנייהם יחד, שבע מאות ושבעים.

והענין זהה:

מספר שבע קשור עם מציאות העולם, שנברא בשבועה ימים, שבעת ימי הבניין (שבע מודות)³⁶, וקשרו גם עם בירור העולם ע"י עבודתם של ישראל, שנחאלים לי' סוגים, ז' מדרגות בעבודת ה' (שבע מודות), שבעת קני המנוחה³⁷. ועפ"ז, השלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) מורה על שלימות ע"י עבודתם של ישראל בבירור העולם ע"י מעשינו ועבדותינו כל זמן משך הגלות, שאו נגאלים³⁸ מן הגלות וחזרים ובאים לאرض ישראל.

ובלשון הכתוב שבו נרמו הקשר והשייכות דשו הראשון של ריבינו להגולה - "בום ההוא יוסף אדני" שנית ידו לקנות את אשר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים ומפרטוס וממוש ומעילם ומשנער ומחמת גו", גאותם של כל בניי משבעת הארץות, ומוסיף בכתבוב "ומאיי הים", שקיי על חצי כדורי התחתון, אשר, בעליית התחתון ביוטר, מתעלמים במילא שאר הארץות שלמעלה מןנו, כל שבעת הארץות, כוללות העבודתו של ריבינו ממשך כל ימי חייו, שבע עשריות³⁹ שנים, שביעים שנה

(93) ראה שות' הרשב"א ח"א ס"ט. ועוד.

(94) ראה לקו"ת ר"פ בתעלותך. ובכ"מ.

(95) להעיר, שגאולה שייכת לשבעי -

"גאולה שבשביעית .. שעמידין ליגאל שבשביעית" (מגילा יי, ב).

(96) כולל גם השלימות דמותו (שהרי עבדתו הייתה בתכלית השלימות ד"בן מהא כאלו מות וuber ובטל מן העולם (ההעלם) (אבות ס"ה) - שכל עשר כולל מעשר (שבע מאות).

אשר יקרוו ל"בית ריבינו" בפי כל ישראל, "770"⁴⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד'פרצת", ע"ש, "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגביה"⁴¹, שromo שמיית זה אורה ויצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גזה,iscal ד' רוחות העולם מתעלמים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארץות"), כולל ובמיוחדiscal בת כנסיות ובתי מדרשת שבלל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש⁴², בגאולה האמיתית והשלמה ע"י מישיח צדקו, עליו נאמר⁴³, "פרצת עלייך פרץ", ודרשו חז"ל⁴⁴, "זה מישיח, שנאמרו עלה הproxץ לפניהם"⁴⁵.

ויש关联到' הענינים - הרמז בתוכו המספר שבע מאות ושבעים ("בית ריבינו") עם שמו (הראשון) של ריבינו המרומו בפסוק "יוסף אדני" שנית ידו וגוי:

המספר שבע מאות ושבעים מורה על השלימות דמספר שבע - שבע כפי-scalable א' כולל מעשר (מספר השלם), שביעים, ויתירה מזו, כפי scalable א' כולל ממאה

(86) הן בלשון הקודש - שבע מאות שבעים, הן באידיש - זיין זיבעיציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) - "סעווען סעונטני".

(87) ויצא כה, יד.

(88) ויש לומר, שהזה"ע פריצת גדר דביה המקדש, ע"ר ובדוגמה (ובמכ"ש וק"ו) מההפריצת גדר דירושלים כולה, כמו"ש (וכרי' ב, ח), "פרוץ תשב רישולים"*. (89) וшиб לה, בט.

(90) אגדת בראשית ספר"ג, וראה ב"ר ספר"ה ובפרש"ן.

(91) מיכה ב, ג. (92) ולהעיר, ש"ב"ת מישיח" בגימטריא פרצת" (770). ודוק.

(*) וביוזם זה - "אני אהיה לך גור חומת אש גו" (שם, ט).

משיח בודאי"⁴⁵, הינו, שבחיותו בגלות (שם יושב⁴⁶ וממתי ומצויה לגאל את בניי ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט)⁴⁷ שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים⁴⁸ (כמו "בֵּן-כְּנִיסְתָּא דְשֶׁבֶת וִתְּבִיבָה", "שנשע מקדש כבנ"ה תחילתה שם, ושלם ישב עם הקב"ה ובבנ"י) לירושלים.

הקב"ה והו ש"ב עמהן מבין הנויות", מה"מקדש מעט" ("בית ריבינו שבבבל") "שנשע מקדש וישב שם", נמצוא, שבמקום זה מתחילה ונעשית גאותה השכינה, התגלותה בכל התקופה והשלימות (לא רק באופן ד"מקדש מעט)", שהזה"ע מקדש העתידי.

בסוגנון אחר: כשם ששיבת השכינה היא מהמקום שמנצאת בגלות, כך שיבת מקדש העתידי (שענינו השראת וגליוי השכינה) הוא מהמקומות "שנשע (מקדש) וישב שם" בזמן הגלות, שם מתגלה תחילת ואת'כ נעתק למקומו בירושלים⁴⁹. ואולי יש לומר, שמרומו בלשון הרמב"ם (בחלות מלך המשיח⁵⁰) "ובנה מקדש במקומו" - דלא כארה: מהו הוצרך להשミニינו כאן שבנין המקדש הוא במקומו⁵¹? ולאיך, ומה אינו מפרש במקומו⁵²? ובנה מקדש בירושלים? -

(36) ראה סנהדרין צח, א: "יתיב אפיתחא דרום". (37) כמו בית המדרש של עזרא הסופר* -

המשיח (גואלן של ישראל) דגלות בבבל. (38) ואולי יש לומר, ש"מ"ש במדרשו (יל"ש ישע" רמז לצט) ש, בשעה של מלך המשיח בא עוזר על גג בית המקדש והוא משמע להם לישראל ואומר ענויים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוון לארץ** שהוא במקומו המקדש בירושלים ("שנשע מקדש וישב שם"), כי, לאחרי מקדש העתיד תגלה וירד למטה לא יהי צורך להשミニין לישראל "הגיע זמן גאולתכם".

(31) ועוד שמנינו בנוגע לסנהדרין (שמוקם בלבשת הגזות שבמקדש) - ש"בטבריא (המקום האחרון שבו היה הסתהדרין בזמן הגלות) עתידיין לחזור תחיה ומשם נעתק למקדש" (רמב"ם הל' סנהדרין ספ"ד).

הgaliot", כמובן, גם ברגע האחרון דהגלות נמצאת השכינה בהמקום שגלו ישראל, "שנשע מקדש וישב שם", וממש שב הקב"ה עם כל בנו⁵³ להמקדש שבירושלים לחשורת ולגלות בו שכינוינו לעולם ועד.

וכיוון ש"הקב"ה שב עמהן מבין הנויות", מה"מקדש מעט" ("בית ריבינו שבבבל") נמצוא, שבמקום זה מתחילה ונעשית גאותה השכינה, התגלותה בכל התקופה והשלימות (לא רק באופן ד"מקדש מעט)", שהזה"ע מקדש העתידי.

הרבנן אחר: כשם ששיבת השכינה היא מהמקום שמנצאת בגלות, כך שיבת מקדש העתידי (שענינו השראת וגליוי השכינה) הוא מהמקומות "שנשע (מקדש) וישב שם" בזמן הגלות, שם מתגלה תחילת ואת'כ נעתק למקומו בירושלים⁵⁴. ואולי יש לומר, שמרומו בלשון הרמב"ם (בחלות מלך המשיח⁵⁵) "ובנה מקדש במקומו" - דלא כארה: מהו הוצרך להשミニינו כאן שבנין המקדש הוא במקומו⁵⁶? ולאיך, ומה אינו מפרש במקומו⁵⁷? ובנה מקדש בירושלים? -

(32) ספ"א. (33) וכמ"ש בתחילת הפרק "בונה המקדש" (סתם), ולא "בונה המקדש במקומו".

(34) ובפשתות י"ל - שמהענינים שידייעו "הרוי מה מישיח בודאי" שידע לבון מקומו של המקדש (ראה ל夸"ש ח"ח ע' 362 בהערה). וגם ל夸"ש ח"ח ע' 652 בהערה).

השכינה בכל בתיה כנסיות ובתי מדרשות שככל העולם. ויש לומר ההסברה בזה – לפי שבדור זה, דור האתרון של הגלות ודור הראשון של הגולה, מסיימים ומשלימים, "מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות"⁷⁵ לעשות הארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היוטר תחתון הארץ העמים⁷⁶, ונען זה מrome גם בשם של "בית ריבינו" שבדורנו:

"ריבינו" – ב' שמותיו רומנים על הגולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש כ"ו, ביום הוא יוסוף אדני ידו לקנות הארץ, וזהו לא שיר מאיר מאשר את שאר עמו אשר ישר מאשור וממצרים גוי ומאיי הים גוי ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקbez מארבע כנפות הארץ⁷⁷, ושמו השני – יצחק – ע"ש החזק והשמה שלימודה בגולה האמיתית והשלימה ע"י משה צדקו, כמי"ש⁷⁸ או מלא שזוק פינו, "או" דיקיא, לעתיד לבוא⁷⁹, כשהיאמרו ליצחק (דוקא) כי אתה אבינו⁸⁰.

ו' בית (ריבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים⁸¹, וע"ש מספר זה נקבע שמו הנשיא דתורת החסידות⁸², אשר, ע"י הפצתה חוצה ("ייפיצו מעינותיך חוצה"), עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצו' תבל פועלים ביאת מלאך משיחא.⁸³

(80) כדיוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרה בשם זה (תניא שעיה"א ס"פ"א). וראה בארוכה תשובה וביאורים (קה"ת תש"ד) ס"א וש"ג.

(81) ישע' יא, י"ד.

(82) תהילים קכו, ב.

(83) משא"כ בזמן הגלות, ש"א אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר או מלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).

(84) ישע' טו, שבת פט, ב.

(85) להעיר מהנהגת גדיי ישראל שלמדו רזומים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיוב' (כמו מספר הקרון ברכבת המשע, שהוע"ע עראי, ועודכו"כ בונגע לבית קבוע), ובפרט בנד"ד' בראשית ד, רע"א).

(75) תניא רפל"ז.

(76) ראה אגדות קדושים אדמור"ר מוהררי"ז ח"ב ע' תצב ואילך. וש"ג.

(77) "כמו בהגבהת כותלי בית שצרים להתחילה להגבוי הקורה התחתון דока ואו מילא יוגבחו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחילה מאצעם כבתוכם לא הי' מגבי' התחתונים" (תנו"א בראשית ד, רע"א).

(78) להעיר, שתורת החסידות היא בח' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורה החסידות), הקשורה עם בח' היחידה בישראל, נשמרתו של משה צדקו (כנ"ל הערתה 53). ואילך. המו"ל.

שכינתא שריא"⁴⁸.

וזהו גם א' הטעמים שבתי כנסיות שבבבבלי ריבינו" – כב' ביהמ"ק שבו היו מתאספים כל בניי, היהת גileyו כלות השכינה, הדרור, ו' ריבינו שבבלבלי, רבנן של כל בניי הגולה⁴⁹, ביתו של נשיא הדור, ש"ה נשיא השכינה, משא"כ בתיה כנסיות ובתי שליטה, משא"כ בתיה כנסיות ובתי מדרשות בארץ אשר באו שם בכל מדינה ומדינה עיר ועיר, שביהם מתאספים עשרה מישראלי, שורה ומתגלה עליהם רק חלק בכוכול המשכינה.

ועפ"ז יש לבאר העילי ד' בית ריבינו שבבלבלי – שלヒותו מקומו הקבוע (בית) של נשיא הדור, "הנשיא הוא הכל", שכולל כל הדור, יש בו הרשות (וגילוי) כלות השכינה לא רק חלק שורה ומתרgal על עשרה מישראלי⁵⁰, מעין ודוגמת הרשות וגileyו השכינה בבית המקדש, "שנסע מקדש וישב שם"⁵¹, וממנו נמשך הרשות וגileyו השכינה בכל בתיה כנסיות ובתי מדרשות בארץ אשר באו שם, כמו בית המקדש שמנוו אורחה יוצאה לכל העולמי.

ויש לומר, שביתו של נשיא הדור, שכולל כל הדור, הוא עד' ובדוגמה, "תל שכל פיות פונים בו",

(48) וראה תניא אה"ק ס"כ: "שמעתי מרובי כי ייילו נמצא מלך אחד עomid במעמד עשרה מישראלי בחד א' שאניהם מודברים תורת תפול עליי אימתה ופחד בל' גובל ותכלית משכינתא דရיא עלייהו עד שהי' מתבעל ממציאתו למגרוי".

(49) נוסף לך שגם בפסחות מתכבדים ובאים ל"בית ריבינו שבבלבלי" רבים מישראלי, שלא בערך לגבי שאר בתיה כנסיות ובתי מדרשו. – להעדר מר"ה כד, ב': "כני' הנשיא הוא שכח' רבים גב'". (50) ולהעדר מר"ה כד, ב': "בי' כנישתא דשר' ויתיב בנהדרעה... . הו עלי' רב (רבינו שבבלבלי .. ומצלו התם)".

ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ועוד.

"בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבלבלי" היא נוסף על מעלה בית הכנסת ובית המדרש שבבביה ריבינו"⁵² ("ריבינו" סתם) דכל בן"י, נשיא הדרור, ו' ריבינו שבבלבלי, רבנן של כל בניי הגולה⁵³, ביתו של נשיא הדור, ש"ה נשיא הוא הכל"⁵⁴:

יעיר⁵⁵ העניין להשתרת השכינה בבי' כב' ביהמ"ק היא בישראל (מצד מעלהם של ישראל, "ישראל וקוב"ה כולה חד"⁵⁶), כמ"ש⁵⁷ "ועשו לי מקדש ושכנית בתוכם", תוכו לא נאמר אלא בתוכם⁵⁸, ועוד'ו בוגע להשתרת השכינה בזמן הגלות ("בבל היכא . . בבי' כנישתא כו'", "מקדש מעט") כמודגש בהתחלה המאמר, "בו' וראה כמה חביבין ישראלי לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמו"⁵⁹, ולא עוד אלא שהתגלו השכינה בתיה כנסיות וגileyו השכינה בבית המקדש, "שנסע מקדש וישב שם"⁶⁰, וממנו נמשך הרשות וגileyו השכינה בכל בתיה כנסיות ובתי מדרשות בארץ אשר באו שם, כמו בית המקדש שמנוו אורחה יוצאה לכל העולמי.

ויש לומר, שביתו של נשיא הדור, שכולל כל הדור, הוא עד' ובדוגמה, "תל שכל פיות פונים בו",

(59) ועפ"ז יומתק הלשון "בית ריבינו", וליאו, "בית הכנסת ובתי המדרש של ריבינו".

(40) ולהעדר, ש"ריבינו שבבלבלי" הוא רב פרש"י, שנקרה רב סתום, "כמו שקורין לר' יהודה הנשיא רבי בארץ ישראל קרו לר' גמי בבל רב" (פ"ר רב"ם פחסים קיט, ב. ב"ב נב, א). – ונקרו "ריש סדרא בבלבלי" (חולין קלו, ב – הובא בפי' רב"ם שם).

(41) פרש"י חותת כא, כא.

(42) בהבא לקמן – ראה לקו"ת ברכה צח, א.

סה"מ תקססי' ע' קב ואילך.

(43) ראה זה'ג עג, א.

(44) תרומה כה, ח.

(45) ראה אלישיך עה"פ, של"ה סט, א. ועוד.

(46) וילך לא, יא.

(47) סנדירין לט, א.

להמשך הקבוע ד„בית ריבינו“, בית הכנסת ובית המדרש שלו, המרכז של ליוואויטש במשך עשר שנים (תקופה שלימה) לאחרונות (הכל הולך אחר התייחסות⁵³) דכ"ק מוח"ד אדמור"ר נשיא דורנו בחימיו היותו בעלמא דין, גם לאחרי הסתלקותו קדושה לא זהה מקוממה⁵⁴, ואדרבה, באופן ד„מעלין בקודש“, „מוסיף והולך⁵⁵“, עד ביאת גואל צדק.

עד זו נוגע להגלוות דכללות דבנ"י – שבדורנו זה הנמצאים רוב מנין ורוב בניין דבנ"י בגלוות אמריקה, ויש לומר, שהוו א' הטעמים לכך שם גבニア הדור (ש„גנשיא הווא הכלל“) כי ונמצא עשר לפולין⁵⁶, ועוד לגלוות אמריקא⁵⁷, ובאמריקה גופא בכמה מקומות, עד בכל שאר הארץ אשר באו שם בנו⁵⁸,

ע"י תלמידיו ושלוחיו בכל קצו'-table.
וכיוון ש„בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהן“, הרי, בגלוות זה האחרון שרוב מנין ורוב בניין דבנ"י ביחיד עם נשיא הדור הנמצאים בגלוות אמריקה, גلتה גם השכינה בגלוות אמריקה; ובגלוות אמריקה עצמה, (בבבל) היכא" – בה, מקדש מעט⁵⁹ ד„בית ריבינו“, שהוא בדגמת „בי כנישתא דהווצל ובוי כנישתא דשף ויתיב בנהדרעא“, שנען מקדש ורישב שם⁶⁰ (במקום המקדש שבירושלים)⁶¹, וממנו נמשכת השראת

(71) ברחות יב, א.

(72) ראה ע"ח ש"ד פ"ג. של"ד פ"ג. של"ה פ"א. א"ה ק"ב ביור לסי ז'ך.

(73) שבת כא, ב.

(74) ראה „התמיס“ חוי ב' ע' קכו: „מיום שרבר ב בית המקדש וקדושים עד אשר יرحم השית' וישלח לנו גואל צדק . . . ויבנה לנו את ירושלים ובית המקדש עם הקדרשי קדשים, הנה ליוואויטש הוא ירושלים שלנו, והבית הכנסת אשר כ"ק אדמור"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו כו".

מקום המקדש גופי דלעתיד“, שבו יתגלה המקדש דלעתיד, ושם ישוב לירושלים.

ו. עפ"ז יש לבאר כהנ"ל בונגע ל„בית ריבינו שבבבל“ בדורנו זה – ביתו (בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מוח"ח אדמור"ר נשיא דורנו:

ובתקדים פתגם כ"ק מוח"ד אדמור"ר⁶² ש„עשרה גליות גلتה ליוואויטש⁶³“, מליבוראומיטש [שבה הי' גilioי פנים מיות התורה כפי שנtabארה באופן של הבנה והשגה (ו„תפרנסון⁶⁴“) ע"י תורה חסידות חב"ד במשמעותו מה דורות⁶⁵] לרסתוב, מריסטוב לפטרבורג⁶⁶, ומפטרבורג גلتה מחוץ למדינה ההיא, לטלביה⁶⁷ ואה"כ לפולין⁶⁸, ועוד לגלוות אמריקא⁶⁹, ובאמריקה גופא בכמה מקומות, עד

(63) ראה ס' השיחות תש"ט ח"ב ע' 549
וש"ג.

(64) עד שמצוינו בסנהדרין – ש„לעשרה מקומות גלו“ (רמב"ם שבஹירה 31).

(65) תק"ז ת"ז בוכופו. וראה לק"ש חכ"ד ע' 136 הערכה 35. ושי".

(66) מה"י אליל תקע"ג (או קבעה אההאמ"ץ דיריתו בליבוראומיטש עד י"ז מרחישן תרע"ו) שאו העתיק אדרמור"ר מהווש"ב מושבו לרסתוב – ק"ג שנים („שלשת היחס וראשי פרקים מtolודת בית ריבינו“ בתקומת היום יומם⁷⁰).

(67) משנת תרפ"ד עד לאחרי המאסר והגאות בשנת פוז"ת, שאו העתיק מושבו מפטרבורג* למושבה מאלאחאוקא – סמוכה למאסקוקא (שם).

(68) באסרו-tag הסוכות תרפ"ח נסע מروسיה והתיישב בירגיא, לטביה.

(69) בשנת תרצ"ד העתיק מושבו לווארשה, פולין, ובשנת תרצ"ז העתיק מושבו לאוטוואצק עד אלול תרצ"ט, עד שהגיע לירגיא בה' טבת ה"שית' (ראה מבוא לאgoroth קדוש אדמור"ר מהורייז"צ ח"א ע' תפ"ה).

(70) בט' אדר שני ה"שית.

* כפי שנקראת אז לנינגראד. – ובמים אלו יש שגורע' להזorder שמוה לפטרבורג (ראה שיחת ש"פ גורוח, ג' תמוז (סח"ש תנש"א ח"ב ע' 658)).

רבינו הקדוש⁷¹, אם מיש מאותן שחין עכשו וראיינו ריבינו הקדוש⁷², הנשיא שבבבל⁷³.

ומזה מובן שעיקר עניינו של „בית ריבינו שבבבל“, הוא, האגודה מבחבל, ע"י הנtinyת-יכ לכללות עובdotם של ישראל לעשות מבבל (חוון לאארץ) ארץ ישראל, כפתום הידוע⁷⁴, עשה כאן (בחוון לאארץ) ארץ ישראלי⁷⁵, שבעני העשה לכל בראש ע"י בנין בתים כנסיות ובתי מדרשות („מקדש מעט“) בארץ ראם⁷⁶, ומשתבר לומר שהוא נשיא הדור, ומפורש בגמרא⁷⁷ בונגע לרבי יהודה הנשיא: „אמר רב⁷⁸ אי מן היה הוא בגון

כדרשת חז"ל⁷⁹ בונגע לביהם⁸⁰.
עוד ועייר – מעלת „בית ריבינו שבבבל“ בונגע להגאותה:

„ריבינו“, נשיא הדור, הוא גם המשיח (גואלן של ישראל) שבדור⁸¹, כמו משה ריבינו (הנשיא הראשון), גואל ראשון הוא גואל אחרון⁸², כידוע⁸³ שבכל דור ישנו א' הרואי מצדקו להיות גואל, ולכשיגיע הזמן יגלה אליו השית' וישלוו כו"י, ומסתבר לוمر שהוא נשיא הדור, כמפורש בגמרא⁸⁴ בונגע לרבי יהודה הנשיא: „אמר רב⁸⁵ אי מן היה הוא בגון

(52) ברכות ל, א.

(53) להעיר, שבכאו"א מיישראל יש ניזון משיח [ועפ"ז יש לתוך דורות חז"ל על הפסוק (blk כד, י"ז) „דרך כוכב מיעקב“, שקיי על מלך המשיח ירושלים תענית פ"ד ה"ח], וקיים על כל ארץ ישראל כולו⁸⁶, שבה יקבעו בתים כנסיות ובתי מדרשות שבבבל מחובר למקדש.

וכיוון שעיקר עניינו של „בית ריבינו שבבבל“ הוא קיבוץ ואסיפות כל הבית כנסיות ובתי מדרשות שבבבל לקבעם בארץ ישראל, מחובר לבית המקדש – „הרוי הוא (לא רק המקדש מעט) העיקרי שנשנתו היא בפי היחידה הכללית, נשנתו של משה, וכך הוא המשיח שבדור.

(54) ראה לק"ש ח"י א' ע' 8 ואילך. ושי".

(55) ראה ש"ת התמ"סoper ח"ו"מ (ח"ו) בסוף (ס"ח). וואה שדי חמץ פאת השדה מערכת הא"פ כל ע'. וועוד.

(56) סנהדרין צח, ב ובפרש"ז.

(57) ריבינו שבבבל, שהוא כמו ריבינו הקדוש באז"ר ישראל (כנ"ל הערכה 40). – ועפ"ז יול' שבדרבי רב ה"י ריבינו הקדוש פס' גם בונגע לעצמו ש„הנינו ריבינו שבבבל“.

(*) נ"ד הופיעו בלשון מהשנה (אבת רפ"ג) "דין" וחשבור" (דין ואחיך חשבור) – נ"פ דברי המשנה (שם מ"ט) ש„נפערמן ממנעו מדעתו ושלא מדעתו“, שלآخرיו האדים שפושק מדעתו דינו של ביזבוי, פס' דין לעצמו שלא מדעתו, כיוון שענ"פ "דין" זה נשויים דין בעצמו לא מדעתו, וראה לק"ש ח"ז ע' 283. ושי".